

Rääkkylän kunnan lausunto alueellisesta sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämissuunnitelmasta

Päähuomionaan Rääkkylän kunta katsoo, että lähitalveluina tuotettavista perustalveluista ei tule luopua eikä niitä saa heikentää esitetyllä tavalla, koska koko uudistuksen perimmäinen tarkoitus oli parantaa lähitalvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta ja vähentää palvelukysyntää huomattavasti kalliimmasta erikoissairaanhoidon tai sosiaalihuollon erityistalveluiden kysynnästä.

Sen lisäksi hyvinvointialuelain 7 §:n mukaan ”Hyvinvointialueen on otettava päätöksenteossaan huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin.” Tätä arviota ei järjestämissuunnitelmaluonnokseen sisälly.

Aluevaltuusto päätti 9.10.2024 että ”Hyväksyessään palvelustrategian ja palveluverkkosuunnitelman aluevaltuusto edellyttää, että myös pitäjien palvelutarpeen arviointi perustuu paikalliseen sairastavuusindeksillä muunnettuun asukasluukuun”. Esitetyssä järjestämissuunnitelmassa tätä valtuuston päätöstä ei ole noudatettu.

Lausuntopyynnöstä käy ilmi, että hoitajan ja lääkärin kiireetöntä vastaanottoa järjestetään Rääkkylän sote- asemalla hoidon tarpeen arvioinnin perusteella.

* Lääkärin vastaanottoa järjestetään 1–2 päivänä viikossa. Tätä ei voi pitää riittävänä.

* Hoitajan vastaanottoa järjestetään 3–4 päivänä viikossa Tätä ei voi pitää riittävänä.

Perustalvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden heikentäminen tulee eittämättä vähentämään kiireettömien vaivojen hoitoa, jolloin talveluiden käyttäjistä tulee entistä enemmän erikoissairaanhoidon asiakkaita. Perusterveydenhuoltoon ja sairauksien ennaltaehkäisyyn perusterveydenhuollossa on nimenomaan ohjattava resursseja, jos tavoitteeseen erikoissairaanhoidon asiakaskäyntien vähenemiseen halutaan päästä.

Suun terveydenhuollossa lähitalveluja Rääkkylään on suunniteltu järjestettävän suuhygienistin vastaanottokäynnillä kouluilla, päiväkodeissa ja asumistalveluissa. Alle kouluikäisten suun terveystarkastukset toteutetaan hammashoitajan tai suuhygienistin tekemänä päiväkodeissa, kiinteässä toimipisteessä tai etänä. Tämä huolimatta siitä, että suun terveydenhuollon talveluja käyttävät lähinnä aikuisväestö ja etenkin ikäihmiset. Kunta edellyttää suun terveydenhuollon varmistamista koko kunnan väestölle, eikä ainoastaan satunnaisesti tietylle väestöryhmälle, koska kunnassa on olemassa sekä toimivat tilat että kunnan vastikkeetta hyvinvointialueelle luovuttamat suun terveydenhuollon välineet.

Kunta huomauttaa, että perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan iän, terveydentilan tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella muiden syiden ohella.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue ei ole luonnoksessaan perustellut miksi työikäiset ja ikäihmiset ovat asetettu suun terveydenhuollon osalta eriarvoiseen asemaan kuin lapset ja nuoret. Tämä on Rääkkylän kunnalle yksi tärkeimmistä asioista koko lausuntoa ajatellen ja kunta edellyttää myös hammaslääkärintoiminnan järjestämistä Rääkkylän sote- asemalla niin, että talvelut turvataan kaikenikäisille. Suun terveydenhuollon talvelujen alasojo vaarantaa merkittävästi etenkin ikäihmisten ja leikkausta odottavien potilaiden potilasturvallisuutta ja on tulevaisuudessa kokonaisuutena merkittävä hyvinvointialueen kustannusten lisääjä ja kansanterveyden näkökulmasta katsottuna kallis ratkaisu.

Äitiys-, ehkäisy- ja lastenneuvolapalvelua tulee järjestää Rääkkylässä lähipalveluna. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto toteutetaan pääosin koulutuksen järjestäjän tiloissa osana muuta opiskeluhuoltoa.

Rääkkylässä avo- ja apuvälinepalveluja tulee järjestää vähintään kahtena päivänä viikossa ja ikääntyneiden kotikuntoutusta 3–4 päivänä viikossa lähi- ja etäpalveluna. Ikäneuvolan, muistipoliklinikan ja päiväkuntoutuksen palveluja tulee järjestää viikoittain.

Toimenpiteitä ja menovähennyksiä on kohdistettu suhteellisesti merkittävällä tavalla esimerkiksi suun terveydenhuoltoon, keskisuurten kuntien päivystykseen ja hoitotyötä tukeviin palveluihin. Vaarana on, että tällä tavoin supistetut palvelut lopettavat palvelut kokonaan muutaman vuoden kuluessa, koska näin vähään palvelutarpeeseen vastaamiseen ei ole tekijöitä eikä supistunut palveluntarjonta enää kiinnosta asiakkaita. Vähennyksiä on jyvitetty merkittävästi muutoinkin kuntalaisten kannalta tärkeiden lähipalveluiden tuottamiseen. Viikonloppu- ja iltavastaanottoaikoja palvelustrategiassa on suunniteltu vähennettävän voimakkaasti. Käytännössä vain maakuntakeskus Joensuussa toimisi virka-aikojen ulkopuolinen lääkärin vastaanotto.

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa on suunniteltu järjestettävän sairaanhoitajan palveluja Rääkkylän sote- asemalla kahtena päivänä viikossa. Näistä ongelmista kärsivät asetettaisiin sairautensa perusteella eriarvoiseen asemaan. Suunnitelman perusteella sote- asemalla ei olisi enää mielenterveys- ja päihdepalveluita, joita jatkossa tarjottaisiin vain sote-keskuksissa. Kyseessä on asiakasryhmä, jolla on ikään katsomatta vaikea matkustaa toiselle paikkakunnalle palveluja saamaan. Hyvinvointialueen palveluissa tulisi ottaa huomioon eri ikäryhmien tarpeet ja miten palvelut on järjestetty. Rääkkylän kunnanhallitus huomauttaa, että laajan palvelun sote-keskuksiin siirtyminen edellyttää hyvinvointialueen omienkin laskelmien mukaan henkilöautoa. Tämä ei voi olla edellytys esimerkiksi päihdeongelmista kärsivien kohdalla, sillä usein tällaisessa tilanteessa henkilöllä ei ole voimassa olevaa ajo-oikeutta. Myös mielenterveysongelmista kärsivien kohdalla tilanne voi olla samanlainen.

Rääkkylän osalta on ilmoitettu väestön olevan alle 40 minuutin ajomatkan päässä Kiteen laajan palvelun sote- asemasta ja jää siten tavoiteajan (40 min.) alapuolelle. Kunta huomauttaa, että valmistelussa on mitä ilmeisemmin käytetty karttapalveluiden antamaa tietoa ottamatta huomioon Suomen pitkää, pimeää ja kylmää talvea, joka oleellisesti lisää matka-aikoja. Huomattava on myös kunnan osasaaristaisuus ja teiden talvikunnossapidon alhainen luokitus. Esimerkiksi Varpasalon saaresta etäisyys Kiteen terveysasemalle Google Mapsin mukaan ihanneoloissa on noin tunti ja matkaa on noin 60 km. Tältä osin kunta edellyttää asian korjaamista ja huomioimista, sillä se on vastoin aluevaltuuston hyväksymää ei-lainvoimaista palvelustrategiaa.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue ei myöskään ole järjestänyt kuntalaisille järjestettyä kuulemistilaisuutta. Rääkkylän kunta ei pidä riittävänä sitä, että käytännössä kuuleminen on mahdollista sellaisten henkilöiden osalta, jotka pystyvät käyttämään digitaalisia palveluita. Alueelliset suunnitelmat vaikuttavat nimenomaan asukkaiden tilanteeseen, ei vain kunnan. Näitä tulisi kuulla siten kuin hallintolaissa asiasta on säädetty.